

BODZSÁR ÉVA
(1947–2019)

Bodzsár Éva 1947. március 7-én született Újpesten. 1965-ben nyert felvételt az ELTE Természettudományi Karára, ahol 1970-ben szerezte meg biológia–kémia középiskolai tanári diplomáját. Felsőfokú tanulmányait 1975 és 1978 között az ELTE Bölcsészettudományi Karán folytatva klinikai szakpszichológus oklevelet szerzett.

Nem csak tanulmányai, hanem munkája is az ELTE-hez kötötte. Az ELTE TTK Embertani Tanszékén dolgozott 1972-től, munkássága kezdetétől egészen 2017-ig, amikor egyetemi tanárként nyugdíjba vonult. Az ELTE Embertani Tanszékén folyó munkát 2005 és 2013 között tanszékvezetőként irányította. 1997 és 2014 között az ELTE TTK Biológiai Szakmódszertani csoportját vezette.

Egyetemi doktori címét az ELTE-n az „Adatok a serdülő leányok testi fejlődéséhez egy Fejér megyei minta alapján” című disszertációjával 1976-ban, kandidátusi fokozatát a „Gyermekek szomato-konstitúciója és ökológiai összefüggései közép-dunántúli falvakban” című disszertációjával 1985-ben szerezte meg. Az MTA doktora címét 2001-ben a „Pubertás: a változások sokfélesége és komplexitása” című értekezésével nyerte el. Az ELTE Természettudományi Karán 2000-ben habilitált a biológiai tudományok területén.

Legfontosabb, meghatározó kutatásait az auxológia tudományterületén végezte, de jelentőset alkotott számos más biológiai antropológiai területen is (pl. az öregedés antropológiája, a testszerkezeti vizsgálatok módszertana). A biológiai antropológia társtudományai, így a pszichológia, az epidemiológia és a táplálkozástudomány területein is végzett kutatásokat. Nevéhez kötődnek az országos és a regionális növekedésvizsgálatok. Közülük is kiemelkedik az 2003–2006 között folytatott 2. Országos Növekedésvizsgálat a vizsgálatban résztvevő gyermekek mintájának nagysága, az elemzett testszerkezeti mutatók száma, valamint a testszerkezeti mutatókon túl a vizsgált pszicho-szomatikus, szocio-ökonómiai, életmódhoz kapcsolódó, stb. változók típusai és száma tekintetében. A nemi érés és az azt befolyásoló tényezők 1970-es évektől végzett kutatásának eredményei hazánkban és külföldön is számos hasonló vizsgálat elindítását ösztönözték. A gyermekek testi fejlődésében hazánkban igazolható szekuláris trend jelenségeit összefoglaló munkái alapján megfogalmazott javaslatára európai kollégáival közösen írták le az 1990-as évek végén a növekedésben és az érésben megnyilvánuló szekuláris trend legfontosabb európai jellegzetességeit.

Bodzsár Éva kutatói munkássága eredményeinek jelentőségét az is tükrözi, hogy számos hazai és nemzetközi tudományos folyóirat szerkesztőbizottságának (Anthropologiai Közlemények, International Journal of Anthropology, Biennial Books of European Anthropological Association) volt tagja. Szerkesztői munkái között mindig alapvetőnek tartotta, hogy a legfontosabb hazai biológiai antropológiai folyóirat, az Anthropologiai Közlemények (amelynek 1999 és 2015 között volt szerkesztője) a megszokott színvonalon, kellő számú tanulmánnyal, évente legalább egy kötettel megjelenhessen.

Szakmai eredményeinek elismerésül számos hazai és nemzetközi tudományos társaság (többek között a MTA Biológiai Tudományok Osztálya Antropológiai Tudományos Bizottsága, majd Antropológiai Tudományos Osztályközi Bizottsága, a MBT Embertani Szakosztálya, a European Anthropological Association, az International Association for Human Auxology, az International Association of Human Biologists) vezetőségi tagjává választották.

Megbízásai közül különösen fontosnak tartotta az Európai Antropológiai Társaságban (EAA) betöltött szerepeit. Az EAA társasági életét, fennmaradását alelnöki, konferencia-szervezői és a Társaság kiadványainak szerkesztői munkájával hosszú éveken keresztül segítette.

Az EAA ezt az elkötelezett szolgálatát elismerve és megköszönve adományozta Bodzsár Évának 2012-ben a Társaság Tiszteletbeli Tagságát.

A biológiai antropológia tudományterületen végzett munkáját a hazai és nemzetközi szervezetek és intézmények számos más kitüntetéssel is elismerték. Közülük csak a legfontosabbak említve: Verzár Frigyes díj – MTA (1986), Széchenyi Professzori Ösztöndíj – Magyar Köztársaság (1997–2001), Széchenyi István Ösztöndíj – Magyar Köztársaság (2001), Ales Hridlicka emlékérem – Czech Anthropological Society (2003), Gelei József emlékérem – Embertani Szakosztály, MBT (2009), ELTE Pro Universitate díj – Eötvös Loránd Tudományegyetem (2012), Apáczai Csere János díj – Oktatási Minisztérium, Magyarország (2014).

Bodzsár Éva évtizedeken keresztül folytatott oktatói munkásságának köszönhetően biológus és biológia szakos tanárok generáció szerezhették meg a munkájukhoz szükséges humánbiológiai és a humánbiológia társtudományai területének ismereteit. BSc, MSc, MA és PhD hallgatóiban évek múlva is élénken él tovább szakmai tájékozottsága és felkészültsége, tanári elhivatottsága és előadásainak hangulata. Az általa írt tankönyvek, segédanyagok halála után is bizonyosan sokáig segítik a hallgatók tanulmányait.

Bodzsár Éva halálával a biológiai antropológia tudományterülete az európai auxológiai kutatások egyik legfontosabb, meghatározó vezetőkutatóját veszítette el. Távozásával egy szeretett tanár, az újdonságok felé nyitott és segítőkész munkatárs veszett el számunkra. Egyénisége, humora, kedvessége és támogatása pótolhatatlan.

Emlékét örökre megőrizzük!

Zsákai Annamária és Pap Ildikó

Bodzsár Éva legfontosabb, auxológiai témájú közleményei

- Bodzsár, É.B. (1975): *Data to puberty of girls*. Humanbiologia Budapestinensis, 3. p. 198.
- Bodzsár, É.B. (1991): *The Bakony Growth Study*. Humanbiologia Budapestinensis, 22. p. 204.
- Bodzsár, É.B. (1994): Physical and mental maturation. In: Hajnis, K. (Ed.) *Growth and Ontogenetic Development in Man IV*. Prague, 211–227.
- Bodzsár, É.B. (1998): Secular growth changes in Hungary. In: Bodzsár, É.B., Susanne, C. (Eds) *Secular growth changes in Europe*. Eötvös Kiadó, Budapest. pp. 175–205.
- Bodzsár, É.B., Susanne, C. (Eds, 1998): *Secular growth changes in Europe*. Eötvös Kiadó, Budapest, p. 381.
- Bodzsár, É.B., Susanne, C., Prokopec, M. (Eds, 2000): *Puberty: Variability of Changes and Complexity of Factors*. Eötvös Kiadó, Budapest, p. 211.
- Bodzsár, É.B., Zsákai, A. (2007): Present state of secular trend in Hungary. In: Bodzsár, É.B., Zsákai, A. (Eds): *New Perspectives and Problems in Anthropology*. CSP, Newcastle, UK. pp. 217–225.
- Eiben, G.O., Bodzsár, B.É., Zsákai, A. (Eds, 2002): *Children and Youth at the Beginning of the 21st Century*. Humanbiologia Budapestinensis, 27. p. 250.
- Susanne, C., Bodzsár, É., Castro S. (1998): Factor analysis and somatotyping, are these two physique classification methods comparable? *Annals of Human Biology*, 25(5): 405–434. DOI: <https://doi.org/10.1080/0301446980006652>
- Susanne, C., Bodzsár, É.B. (1998): Patterns of secular change of growth and development. In: Bodzsár, É.B., Susanne, C. (Eds) *Secular growth changes in Europe*. Eötvös Kiadó, Budapest, 5–26.
- Bodzsár, É. (1999): *Humánbiológia: Fejlődés, növekedés, érés*. Egyetemi Tankönyv. Eötvös-Pázmány Kiadó, Budapest, p. 262.
- Bodzsár, É.B. (2000) A review of Hungarian studies on growth and physique of children. *Acta Biologica Szegediensis*, 44(1–4): 139–153.
- Bodzsár, É.B. (2000) Studies on sexual maturation of Hungarian children. *Acta Biologica Szegediensis*, 44(1–4): 155–165.
- Bodzsár, É.B. (2001): *A pubertás auxológiai jellemzői*. Humanbiologia Budapestinensis, Suppl., 28. p.198.
- Bodzsár, É.B. (2001) Maturation, body composition and mental performance. *Acta Medica Auxologica*, 33(1): 5–12.
- Bodzsár, É., Zsákai, A. (2002): Some aspects of secular changes in Hungary over the twentieth century. *Collegium Antropologicum*, 26(2): 477–484.
- Bodzsár, É. (2003): *Humánbiológia: Életkorok biológiája. A pubertáskor*. Egyetemi tankönyv. Eötvös Kiadó, Budapest. p. 235.
- Bodzsár, É.B. (2006): *Secular change in the growth and sexual maturation of Hungarian children*. *International Journal of Anthropology*, 21(1): 25–32. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11599-006-9008-z>
- Bodzsár, É., Zsákai, A. (2009): Secular changes in the pattern of development in Hungarian children. In: Ashizawa, K., Cameron, N. (Eds): *Advances in the study of human growth and development*. Smith-Gordon, London, UK. pp. 99–109.
- Bodzsár, É., Zsákai, A. (2012): *Magyar gyermekek és serdülők testfejlétségi állapota – Országos Növekedésvizsgálat 2003–2006. Body developmental status of Hungarian children and adolescents, Hungarian National Growth Study 2003–2006*. Plantin Kiadó, Budapest. pp. 240.
- Zsákai, A., Bodzsár, É. (2012): The 2nd Hungarian National Growth Study (2003–2006). *Annals of Human Biology*, 39(6): 516–525. DOI: <https://doi.org/10.3109/03014460.2012.717965>
- Bodzsár, É., Zsákai, A. (2014): Recent trends in childhood obesity and overweight recently in the transition countries of Eastern Europe. *Annals of Human Biology*, 41(3): 263–270. DOI: <https://doi.org/10.3109/03014460.2013.856473>
- Zsákai, A., Bodzsár, É. (2014): The relationship between body structure and the socio-economic status in Hungarian children. *Collegium Antropologicum*, 38(2): 479–485.

- Bodzsár, É., Zsákai, A. (2015): Sexual maturation pattern in the mirror of socioeconomic background. *Anthropologischer Anzeiger*, 72(1): 1–12. DOI: <https://doi.org/10.1127/anthranz/2014/0435>
- Bodzsár, É., Zsákai, A., Utczás, K., Mascie-Taylor, C.G.N. (2015): The biological status of children living in disadvantaged regions. *Journal of Biosocial Science*, 48(3): 306–321. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0021932015000097>
- Bodzsár, É., Zsákai, A., Mascie-Taylor, N. (2016): Secular growth and maturation changes in Hungary in relation to socioeconomic and demographic changes. *Journal of Biosocial Science*, 48(2): 158–173. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0021932015000061>
- Zsákai, A., Karkus, Zs., Utczás, K., Bodzsár, É. (2016): Body structure and physical self-concept in early adolescence. *Journal of Early Adolescence*, 0272431615602757. DOI: <https://doi.org/10.1177/0272431615602757>